

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1590

Vragen van de leden **Groothuizen** (D66) en **Van der Graaf** (ChristenUnie) aan de Ministers van Justitie en Veiligheid en voor Rechtsbescherming over *levenslanggestraften* (ingezonden 13 januari 2020).

Mededeling van Minister **Grapperhaus** (Justitie en Veiligheid), mede namens de Minister voor Rechtsbescherming (ontvangen 3 februari 2020).

Vraag 1

Bent u bekend met het onderzoeksrapport van de Nationale ombudsman naar klachten over een gratieadvies van het openbaar ministerie (OM), gepubliceerd op 18 december 2019?¹

Vraag 2

Wat is uw reactie op de conclusie van de Nationale ombudsman dat de advisering door het OM inzake een gratieverzoek uit 2017 tekortschiet in het licht van eisen die uit artikel 3 van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM) voortvloeien op het punt van de herbeoordeling van de levenslange gevangenisstraf? Bent u het hiermee eens? Zo nee, waarom niet?

Vraag 3

Heeft u zich bij het beoordelen van het gratieverzoek ervan vergewist of het OM-advies voldeed aan de daaraan te stellen eisen (waaronder die welke voortvloeien uit het EVRM), aangezien de Nationale ombudsman oordeelt dat het OM-advies niet de vereiste duidelijkheid biedt en onvoldoende is gemotiveerd, maar u zich wel op dit advies gebaseerd heeft?

Vraag 4

Kunt u reageren op de constatering van de Nationale ombudsman dat er door de overheid (ministerie en OM) geen eenduidige koers werd gevaren bij het bepalen welke informatie nodig was voor het beslissen op een gratieverzoek, en dat de betrokkene vanuit verschillende instanties (OM, ministerie) verschillende berichten kreeg over de al dan niet uit te voeren slachtoffer/impactonderzoeken? Bent u het ermee eens dat dit onwenselijk is? Bent u van plan hiertoe maatregelen te treffen? Zo ja welke? Zo nee, waarom niet?

¹ Rapportnummer: 2019/063

Vraag 5

Bent u het ermee eens dat de lange duur van de behandeling van dit gratieverzoek (bijna 24 maanden), onwenselijk is? Bent u bereid maatregelen te treffen die leiden tot een versnelling van de procedure, zoals een wettelijke termijn specifiek voor gratieverzoeken van langgestraften? Zo nee, waarom niet?

Vraag 6

Kunt u reageren op het oordeel van de Nationale ombudsman dat de eerder in 2014 gewekte indruk – dat gebrek aan transparantie en voortvarendheid in een eerdere procedure voortvloeide uit onwil van de toenmalige Staatssecretaris om daadwerkelijk invulling te geven aan de mensenrechtentoets die het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) vraagt bij levenslanggestraften – met de gang van zaken rond het gratieverzoek uit dit onderzoek niet is weggenomen? Bent u bereid stappen te zetten om op transparante en voortvarende wijze gestalte te geven aan een daadwerkelijke invulling van deze mensenrechtentoets? Zo ja, wat gaat u doen? Zo nee, waarom niet?

Vraag 7

Bent u het ermee eens dat, in tegenstelling tot wat u in antwoorden op eerdere Kamervragen² heeft gesteld, de Hoge Raad in een arrest over oplegging van de levenslange gevangenisstraf uit 2017 het *stelsel* van herbeoordeling voldoende vond³ maar dit oordeel niet de *praktijk* betreft? Zo nee, waarom niet?

Vraag 8

Deelt u de zorgen van vragenstellers over deze praktijk, waarin de drie langst gedetineerde levenslanggestraften in Nederland welgeteld ca. 60 procedures ter verkrijging (of behoud) van uitzicht op invrijheidsstelling voerden?⁴ Wat zegt dit aantal procedures over de overeenstemming van de praktijk van de Nederlandse tenuitvoerlegging van levenslange gevangenisstraf met de aanwijzingen die het EHRM hierover in zijn vaste rechtspraak heeft gegeven? Bent u bereid dit stelsel te heroverwegen? Zo nee, waarom niet?

Vraag 9

Wat is uw reactie op het kritische advies van het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM), Forum Levenslang en het Nederlands Helsinki Comité van november 2019 aan het Comité van Ministers van de Raad van Europa over de toepassing van de levenslange gevangenisstraf in het Koninkrijk?⁵ Bent u bereid hier een formele reactie op te geven en een afschrift hiervan naar de Tweede Kamer te sturen?

Vraag 10

Kunt u uitleggen hoe het komt dat u veel vertrouwen heeft in het gerecht wanneer deze een levenslange gevangenisstraf oplegt, maar wanneer hetzelfde gerecht positief adviseert ten aanzien van een gratieverzoek u steeds van dit positieve advies afwijkt terwijl voor een dergelijke afwijking blijkens wetsgeschiedenis en jurisprudentie alleen plaats is in geval van bijzondere omstandigheden die niet door het gerecht in zijn advies zijn meegewogen?

Vraag 11

Staat het u naar uw oordeel vrij om uw oordeel inzake een gratieverzoek in de plaats te stellen van het adviserend gerecht? Zo ja, waarop baseert u uw oordeel? Zo nee, hoe valt te verklaren dat de gratiebeslissing afwijkt van het positief advies van het gerecht?

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2018–2019, Aangangsels Handelingen, nr. 1733

³ De Hoge Raad (strafkamer) 19 december 2017 (ECLI:NL:HR:2017:3185)

⁴ <https://forumlevenslang.nl/nieuws/het-forum-levenslang-het-nederlands-juristen-comite-voor-de-mensenrechten-en-het-nederlands-helsinki-comite-verzoeken-het-comitevan-ministers-van-de-raad-van-europa-toe-te-zien-op-naleving-van-de-mu/>

⁵ <https://njcm.nl/actueel/mensenrechtenorganisaties-adviseren-raad-van-europa-over-toepassing-levenslange-gevangenisstraf-in-het-koninkrijk/>

Vraag 12

Hoe wenselijk vindt u het dat een politiek ambtsdrager moet beslissen over complexe en maatschappelijk gevoelige kwesties als gratie? Kunt u uw antwoord toelichten?

Mededeling

Hierbij deel ik u mede namens de Minister van Rechtsbescherming dat de schriftelijke vragen van de leden Groothuizen (D66) en Van der Graaf (ChristenUnie), van uw Kamer aan de Minister van Justitie en Veiligheid over levenslanggestraften (ingezonden 13 januari 2020) niet binnen de gebruikelijke termijn kunnen worden beantwoord, aangezien nog niet alle benodigde informatie is ontvangen.

Ik streef ernaar de vragen zo spoedig mogelijk te beantwoorden.